

Streszczenie dysertacji doktorskiej pt. „Przejawy demoralizacji nieletnich. Analiza prawno-kryminologiczna” napisanej przez Arkadiusza D. Leśniaka-Moczuka

Celem dysertacji jest dokonanie oceny polskiego prawodawstwa z punktu widzenia efektywności przepisów prawa w zakresie przeciwdziałania demoralizacji oraz przestępczości nieletnich, a także podejmowanych wobec nich przedsięwzięć profilaktycznych, na tle analizy przyczyn, motywacji i stanu demoralizacji nieletnich w świetle wyników badań ISRD-3 realizowanych w kontekście społecznym i prawno-kryminologicznym.

Wskazano na niejednoznaczne rozumienie pojęcia „nieletni” na gruncie różnych gałęzi prawa i dokonano eksplikacji pojęcia „nieletni” jako kategorii prawnej i „młodzież” jako kategorii społecznej, wskazując na elementy różnicujące a także występujące podobieństwa.

Poruszono problematykę czynów zabronionych i demoralizacji nieletnich w ujęciu prawno-kryminologicznym w świetle ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, a w szczególności dokonano krytycznej analizy art. 4 §1 u.p.n., wskazując, że użyte w nim pojęcia są nieadekwatne do współczesnych, nieaprobowanych społecznie, wymagających interwencji, zachowań nieletnich. Poddano analizie przepisy prawne mające zapobiegać i przeciwdziałać demoralizacji nieletnich w zakresie ich efektywności

Analiza wyników empirycznych badań ankietowych dotyczących stanu, motywacji i uwarunkowań demoralizacją nieletnich, przeprowadzonych wśród ponad dwóch tysięcy uczniów ostatniej klasy szkół podstawowych oraz pierwszych i drugich klas szkół gimnazjalnych, w dwóch polskich miastach Polski Wschodniej w Białymstoku i Rzeszowie, pozwoliła wyciągnąć następujących wniosków.

Najsilniejsze współzależności badanych przejawów demoralizacji nieletnich wynikają z ich kontaktów z osobami naruszającymi swoimi czynami karalnymi normy prawne. Silne powiązania zachowań dysfunkcyjnych badanych nieletnich zachodzą w odniesieniu do uczniów opuszczających się w nauce, eskalacji przeżyć traumatycznych doświadczanych przez nieletnich, ich relacji rodzinnych, wyznawanej religii. Natomiast niskie nasilenie korelacji istotnych statystycznie w zakresie czynników sprzyjających demoralizacji nieletnich odnosi się do współżycia społecznego w środowisku lokalnym, pochodzenia spoza Polski, niektórych aspektów wychowawczych w rodzinie, traumatycznych osobistych przeżyć, stosunku do szkoły, reakcji ich przyjaciół i znajomych na aspołeczne czyny, czynników psychospołecznych nieletnich. Brak jest zależności istotnych statystycznie między demoralizacją nieletnich a wpływami regionalnymi oraz statusem zawodowym ich rodziców i warunków bytowych rodziny.

Zbadane obiektywne i subiektywne uwarunkowania przejawów demoralizacji nieletnich, wymagają systemowych skutecznych działań profilaktycznych i prewencyjnych podejmowanych w oparciu o dostosowane przepisy prawa w polskim prawodawstwie. Prawo, które nie jest adekwatne do coraz szybciej zmieniającej się rzeczywistości, jest nieprecyzyjne i zagrożone lukami, tylko pozornie chroni młodych ludzi przed niepożądanymi zachowaniami dysfunkcyjnymi. Przepisy ustawy o postępowaniu wobec nieletnich są niedostosowane do aktualnej wiedzy o rozwoju nieletnich. Wymiarem praktycznym niniejszej pracy jest uświadomienie prawodawcom, że ustanowienie precyzyjnych i komunikatywnych przepisów prawa jest w stanie efektywnie przeciwdziałać demoralizacji nieletnich.

Białystok 14.12.2020 r.

Arkadiusz D. Leśniak-Moczuk